

[Sundhedsministeren]

den gyldighed, de havde før. Individernes frivillige beslutning er trådt i stedet for traditionens regler, fordi den reelle samfundsmæssige situation, disse regler udsprang af, ikke mere findes.

Dette er den ene hovedgrund til den etiske debat om forplantningsteknologien. Den anden er teknologien selv, det vil sige de muligheder – og eventuelle risici – den rummer. Den har muliggjort befrugtning af kvinder i tilfælde, hvor det ikke var muligt før, og dermed skabt nogle spillerum, tidligere generationer ikke havde.

Set under ét forklarer de to forhold – kvindens friere stilling og den teknologiske udvikling – at det især er i den vestlige verden, at de etiske problemer i forbindelse med forplantningsteknologien har påkaldt sig opmærksomhed. Det er her både den socialt-kulturelle og teknologiske udvikling er mest fremskreden.

Ufrivillig barnløshed

Det fremgår af rapporten »Behandling af ufrivillig barnløshed«, der er sendt til Folketinget til orientering, at det i nogen grad beror på et skøn, hvornår ufrivillig barnløshed betragtes som en behandlingskrævende sygdom, og hvornår der er tale om en tilstand, der forventes afhjulpet ad naturlig vej. Det beror følgelig også i nogen grad på et skøn, hvornår en undersøgelse af årsagerne til barnløshed iværksættes, og om og hvornår der iværksættes behandling. Her i landet sker det for det meste først efter 24 måneder. Behandlingen afspejler under alle omstændigheder en opfattelse af tilstanden som en mangel, der kan afhjælpes af sundhedsvæsenet.

At barnløshed opleves som noget negativt er ikke nyt. Kulturhistorien viser, at tilstanden allerede i oldtiden søgtes afhjulpet med den tids metoder, hvortil ikke blot hørte urtemedicin, besværgelser og lignende, men også det såkaldte rugemoderskab. Det er med andre ord ikke tilstanden som sådan, der adskiller et moderne samfunds holdning fra et ældre. Forskellen ligger i, at tilstanden nu i et vist omfang kan behandles ud fra indsigt i årsagerne til dens tilstedeværelse.

Forplantningsteknologien

Ved forplantningsteknologi forstås insemination og in vitro-befrugtning (også kaldet re-

agensglasbefrugtning) og dermed beslægtede behandlingsmetoder, hvorimod operation – f.eks. for defekte æggeledere – sædvanligvis ikke omfattes af begrebet.

In vitro-befrugtning og insemination er altså medicinsk behandling af kvinder, der ikke opnår graviditet ad naturlig vej. Metoderne kommer kun en minoritet af kvinder til gode og afstedkommer et begrænset, om end stigende, antal fødsler (ca. 1.400) i forhold til en gennemsnitlig fødselsårgang (ca. 60.000).

Ser man på det spørgsmål, som redegørelsen skal tage stilling til, nemlig om der af etiske grunde er behov for særskilt lovgivning på dette område, må det for det første slås fast, at begge behandlingsformer er omfattet af de regler, der gælder al anden medicinsk behandling her i landet, især reglerne i lov om lægegering. For det andet er det nødvendigt at sondre mellem insemination og in vitro-befrugtning. Uanset at der er en del fælles spørgsmål på de to områder, er de dog temmelig forskellige og bør derfor vurderes hver for sig. Insemination behandles først, derefter in vitro-befrugtning.

Insemination

I 1948 blev der nedsat et udvalg om insemination, der på fællesnordisk basis skulle overveje, om der var behov for særskilt lovgivning. Udvalget afgav betænkning i 1953 og anbefalede lovgivning. Anbefalingen var væsentligt begrundet i to hensyn: For det første at sikre, at insemination foregik under betryggende lægelige forhold, for det andet at afklare problemstillingen om faderskab til de børn, der fødes efter insemination.

Ser man på den praksis, der har udviklet sig i perioden siden da, kan man sige, at denne i vidt omfang har fulgt de principper, betænkningens lovforslag hvilede på. Insemination sker på sygehusene, i visse tilfælde hos praktiserende speciallæger, og der stilles krav til samliv mellem parterne, som garanterer, så vidt det er muligt, at barnet vil vokse op i et hjem, hvor der er både en far og en mor. Det må formodes, at insemination i et vist omfang foregår andre steder, men sikker viden herom findes ikke.

Det foreslås undertiden i den offentlige debat, at der skal indføres en særlig autorisationsordning med henblik på at sikre, at inse-